

Todesurtheil,

welches von dem

k. k. Lemberger Strafgerichte

über die mit

Süssmann Steinberg, Michael Jaryga, Marcus Steinberg und Mathias Pékala wegen Verbrechen des Raubmordes und des Diebstahls abgeführte Criminal-Untersuchung geschöpft, und in Folge der von den hohen und höchsten Justiz-Behörden herabgelangten Bestätigung

heute den 23. Juli 1840

mit dem Strange vollzogen worden ist.

Thatbestand.

Süssmann Steinberg, von Groß-Mosty, Żółkiewer Kreises, gebürtig, 34 Jahre alt, israelitischer Religion, verheirathet, Vater dreier Kinder, und Vorsteher der dortigen Juden-Gemeinde, und Marcus Steinberg, Bruder des Ersteren, ebendaher gebürtig, 25 Jahre alt, verheirathet, Vater zweier Kinder, früherer Zeit in Branntwein-Erzeugung, später aber in Darlehens-Geschäften seinen Lebensunterhalt suchend, waren beide von der schlechtesten Moralität, und in ihrer Gemeinde als Menschen, die mit Dieben Umgang pflegen, selbst stehlen, und das von Andern gestohlene Gut verhehlen, bekannt.

Beide verbanden mit diesen schlechten Eigenschaften einen höchst rachsüchtigen Charakter, und Süssmann Steinberg erschien schon im Jahre 1827 schwer beinziget, den am 10. Jänner 1827 vermisten, und sohin in einem Brunnen gefundenen jüdischen Gemeinde-Vorsteher Majer Leimsieder aus Rache meuchlerisch ermordet zu haben; es gelang ihm jedoch damals durch Läugnen der strafenden Gerechtigkeit zu entgehen, indem die dießfällige Untersuchung aus Abgang rechtlicher Beweise für aufgehoben erklärt werden mußte.

Auch Marcus Steinberg's außergewöhnliche Rachgierde bewährte sich dadurch, daß er in Folge eines zwischen ihm und dem Fleischerknechte Abus. Treiber im März 1838 aus einem unbedeutenden Anlaß entstandenen Zwistes mehrere ihm bekannte Diebe zur gemeinschaftlichen Verübung eines Diebstahls von Häuten bei dessen Dienstgeberinn verleitete, und nach dem am 27. März 1838 ausgeführten Diebstahle, nicht nur den Ruf, daß Abus. Treiber der Thäter sey, verbreitete, sondern selbst gegen die Beschädigte diesen ihren Diener als Thäter bezeichnete, um ihn so seines Erwerbes zu berauben.

Nachdem es jedoch dem Schänker Berl Wetter, einem Verwandten Treiber's, gelungen war, den wahren Thätern auf die Spur zu kommen, und Marcus Stein-

Wyrok śmierci

przez

c. k. Sąd kryminalny Lwowski

po inkwizycyach kryminalnych

z Süssmannem Steinbergem, Michałem Jarygą, Mortkiem Steinbergem i Maciejem Pékala, o rozbójstwo i zbrodnię kradzieży przeprowadzonych wydany, i na mocy potwierdzenia przez wysokie i najwyższe Sądy Sprawiedliwości zapadłego,

dzisiaj dnia 23. Lipca 1840

przez szubienicę we Lwowie wykonany.

Istota uczynku.

Süssmann Steinberg, rodem z Mostów wielkich, cyrkułu Żółkiewskiego, 34 lat liczący, religii żydowskiej, żonaty, ojciec trojga dzieci, przełożony tamecznej gminy żydowskiej — i Mortko Steinberg, brat pierwszego, podobnie tam urodzony, 25 lat mający, żonaty, ojciec dwojga dzieci, dawniej gorzelnią, a później lichwą trudniący się — były to istoty najgorszych obyczajów, a w własnej gminie za ludzi w związku z złodziejami zostających, przechowywaczów rzeczy kradzionych i za złodziejów znani.

Z owemi nagannemi przymiotami połączyli obadwa charakter pełny zemsty. Süssmann Steinberg albowiem już w roku 1827 okazał się o morderstwo na osobie przełożonego gminy żydowskiej Majera Leimsiedera, którego od dnia 10. Stycznia 1827 więcej nie spostrzeżony — później w studni znaleziony został — przez zemstę, podstępny sposóbem dokonane, ciężko poszlakowany; jednak pod ten czas potrafił uiścić karnę sprawiedliwości, ileże w tym względzie przedsięwzięte z nim inkwizycyje dla braku dowodów zniesione być musiały.

Niemniej Mortka Steinberga nadzwyczajna pomszczenia się popędliwość ztąd się wykrywa, że ón z powodu błahéj kłótni między nim i Abusiem Treiberem, sługą rzeźniczym, w miesiącu Marcu 1838 wszczętej, namówił znanych sobie złodziej do kradzieży skór u tej żydówki, u której Treiber rzeźnictwem się trudnił, a po dopełnieniu na dniu 27. Marca 1838 kradzieży rozgłosił, i nawet przed poszkodowaną, aby Treibera sposobu utrzymania się pozbawić, utrzymywał, że jéj sługa Abus. Treiber jest sprawcą téj szkody.

Gdy atoli krewnemu Abusia Treibera, szynkarzowi Berkowi Wetter, udało się prawdziwych sprawców wykryć — na ten czas Mortko Stein-

Steinberg ungeachtet des unter Vermittlung seines Bruders Süssmann — eines Theilnehmers an diesem Diebstahle — der Beschädigten geleisteten Ersazes, hiedurch seinen Zweck — das weitere strafgerichtliche Einschreiten hinauszuhalten, und die Straflosigkeit dieser That zu bewirken, — nicht erreichte, traf seine volle Rache den Berl Wetter, gegen welchen auch Süssmann Steinberg theils wegen eines bei Verpachtung eines Wirthshauses gemachten größeren Anbothes, theils eben wegen der Entdeckung der That des obenerwähnten Diebstahls in Haß entbrannt war.

Mitgewirkt hatten bei diesem Diebstahle auch die Groß-Mostyer Insaßen Michael Jaryga und Mathias Pékala. Ersterer 33 Jahre alt, griechisch-katholischer Religion, verheirathet, Vater dreier Kinder und Besitzer eines unterhänigen Grundes im Geburtsorte, war ein berühmter Dieb und Diebshehler, indem er in seiner nahe am Walde gelegenen Hütte, Leuten seines Geschlechters Unterschleif gab, und mit seinem verbrecherischen Treiben solche Kühnheit verband, daß er im Jahre 1834 sich dem ihn zu verhaften beauftragten obrigkeitlichen Diener mit bewaffneter Hand widersetzte und die Flucht ergriff, nach seiner im Jahre 1836 erfolgten Entlassung aus dem criminalgerichtlichen Verhafte aber mit noch größerer Verwegenheit diesen Lebenswandel fortsetzte, und der ganzen Gegend Furcht einflößte.

Mathias Pékala aber, 37 Jahre alt, römisch-katholischer Religion, Witwer, Vater eines Kindes, ein auf unbestimmte Zeit beurlaubter Soldat, hatte sich ebenfalls schon seit mehreren Jahren dem Müßiggange und lieberlichen Leben ergeben, sein Weib verlassen, und nach deren in äußerster Noth erfolgtem Tode immer tiefer sinkend, sich zuerst kleinere Diebstahle zu Schulden kommen lassen, bis er im Jahre 1838 mit Jaryga und durch diesen mit den Brüdern Steinberg in nähere Bekanntschaft trat.

Diese beiden wurden nun von den ebengedachten Brüdern Steinberg zu Gehilfen ihrer Rache an Berl Wetter ausersehen; denn, nachdem ein Versuch Marcus Steinberg's dem Wetter ein gestohlenes Gut zu unterschieben, damit solches bei der sohin zu veranlassenden Hausrevision in dessen Besitze gefunden, und hiedurch dieser in Criminal-Verhaft gezogen werde, nicht zu Stande gekommen war, beschloßen Marcus und Süssmann Steinberg den Berl Wetter zu ermorden, theils um dadurch ihre Rachsucht zu befriedigen, theils um die criminalgerichtliche Einvernehmung dieses in der ihnen wegen des Häute-Diebstahls drohenden Untersuchung höchst wichtigen Zeugen zu vereiteln, und Süssmann Steinberg machte zur Beseitigung jedes Verdachtes gegen sie, noch den weiteren Vorschlag, auch Wetter's ganze Familie aus der Welt zu schaffen, und zum Scheine, als hätten Räuber die Gräueltat verübt, einige Effecten hinwegzuschleppen, wozu auch Marcus Steinberg einstimmt.

Süssmann Steinberg warb nun den Michael Jaryga, Marcus aber den Mathias Pékala zu Gehilfen an, und bei der sohin am 16. März 1839 in Marcus Steinberg's Wohnung stattgehabten Zusammenkunft dieser Mordgenossen wurde die Nacht des 19. März 1839 zur Vollführung der That bestimmt; Ja-

berg, pomimo zagódnienia poszkodowanej, za pośrednictwem swego brata Süssmanna, uczestnika tej kradzieży, do skutku przywiedzionego — nie osiagnawszy swego zamiaru, by tym sposobem przerwać dalsze sądowe dochodzenie i wyjść z tej zbrodni bezkarnie — wyzionął swą całą zemstę na Berku Wetter, przeciw któremu toż samo Süssmann Steinberg, po części z powodu nadłożonej na karcznię płacy, a po części z powodu wykrytych winowajców powyższej kradzieży, nienawiscią pałał.

Do współwinnych tejże kradzieży liczą się także włóścianie Mosteńscy Michał Jaryga i Maciej Pékala. Pierwszy, 33 lat liczący, obrządku grecko-katolickiego, żonaty, ojciec trojga dzieci i posiadacz gruntu poddańczego, w miejscu urodzenia słynął za wielkiego złodzieja i ukrywacza złodziej; ón albowiem ludziom sobie podobnym udzielał w swęj pod lasem na ustroniu leżącej chacie przytułku, i połączył z swoją zbrodniczą działalnością taką odwagę, że w roku 1834 pacholkiowi dominikalnemu, do jego przyaresztowania przeznaczonemu, z brojnią ręką dając odpór, zemknąć potrafił, a po swójem w roku 1836 z aresztów kryminalnych na wolność wypuszczeniu, z większą jeszcze zuchwałością oddał się wspomnianemu sposobowi życia, i stał się postrachem całej okolicy.

Maciej Pékala zaś, 37 lat mający, obrządku rzymsko-katolickiego, wdowiec, ojciec jednego dziecka, na czas niepewny urlopowany żołnierz, toż samo już od lat kilku oddawał się próżniactwu i kładackiemu życiu, opuścił swą żonę, a po jej w największej nędzy nastąpionym zgonie, ciągle bardziej zapadając, dopuszczał się pomniejszych kradzieży, dopokąd w roku 1838 z Michałem Jaryga, a przez tego z braćmi Steinbergami nie zrobił bliższej znajomości.

Obu więc tych wybrali sobie wspomnieni bracia Steinbergowie za pomoćników swojej zemsty, na osobie Berka Wetter wywrzeć się mając; ponieważ skoro tylko przedsięwzięcie Mortka Steinberga, któren Wetterowi rzecz kradzioną podrzucić obmyślił, aby takową w jego posiadaniu w czasie rewizyj znaleziono, a przezto ón sam do aresztów kryminalnych pod inkwizycją wzięty został, — do skutku nie przyszło — postanowili Mortko i Süssmann Steinbergowie Berka Wetter zamordować, częścią celem wywarcia na nim zemsty, częścią zaś dla tego, aby przeszkodzić wysłuchaniu sądowemu Berka Wetter, któren w śledztwie z powodu skradzionych skór grożącóm, nader ważne byłby złożył świadectwo; do tego jeszcze Süssmann Steinberg dla usunięcia wszelkiego podejrzenia uczynił ze swęj strony wniosek, aby całą Wettera familię z tego świata zgładzić, a dla nadania pozoru, jakoby rabusie tej zbrodni dokonali, niektóre ruchomości zabrać, — na co Mortko Steinberg przystał.

Zmówił przeto Süssmann Steinberg Michała Jaryga, a Mortko Steinberg Macieja Pékala do współdziałalności, i tak w czasie zejścia się tych łotrów na dniu 16. Marca 1839 w pomieszkaniu Mortka Steinberga, przeznaczono noc dnia 19. Marca 1839 do wykonania tego szkaradnego czynu.

Jaryga versprach zu der Fahrt nach der eine Stunde entfernten im Bojaniecer Walde an der Straße nach Żółkiew gelegenen Schänke des Wetter sein Fuhrwerk herzugeben, erschien auch wirklich, mit einer Holzart bewaffnet, in Pékala's Gesellschaft in der Mitternachtsstunde des 19. März 1839 bei Marcus Steinberg, und nachdem dieser ihnen Muth zugetrunken, und ein langes Schlachtmesser, eine Lanze und einen Senfhammer in den Schlitten geschafft hatte, fuhren sie alle drei mit dem später hinzugekommenen Süssmann Steinberg an den Thort, in dessen Nähe sie anhaltend, das Fuhrwerk zurückließen, sich mit den mitgenommenen Mordwerkzeugen, und zwar Jaryga als der Stärkste und zum Angriffe des Wetter bestimmt, mit dem Schlachtmesser, Marcus Steinberg als der Schwächste mit der Art, Süssmann mit der Lanze, und Pékala mit dem Hammer, waffneten, und diese Waffen unter der Kleidung verborgen haltend, zu der Waldschänke begaben.

Dort klopfte Süssmann Steinberg an die versperrte Wohnung Wetter's, dem er zur Beseitigung jedes Verdachtes seit einiger Zeit Freundschaft geheuchelt hatte, und dieser, seine Stimme erkennend, öffnete arglos die Thüre, worauf alle Vier in das mit einer Lampe schwach beleuchtete Zimmer traten, und Süssmann Steinberg Branntwein hergeben ließ.

Jaryga nahm davon einen Mund voll, und spuckte solches dem Berl Wetter in das Angesicht, um dadurch, gemäß früherer Verabredung, diesen aufzureizen, was auch gelang, indem Wetter, hierüber erzürnt, den Jaryga einen Dieb nannte.

Allein dieser faßte nun den Wetter bei den Schultern, warf ihn zu Boden, setzte sich auf seine Brust, und wollte ihm mit dem hervorgezogenen Schlachtmesser den Hals abschneiden; nachdem jedoch bei dessen heftiger Gegenwehr Jaryga sich selbst mehrere Schnitte an der Hand beigebracht hatte, kamen ihm seine Gespáne zu Hilfe, Süssmann Steinberg und Pékala faßten den Unglücklichen bei den Füßen, Marcus Steinberg verfestete ihm mit der Art mehrere Streiche auf den Kopf, und nun erst schnitt Jaryga ihm den Hals ab.

Von dem Aechzen erwachend setzte sich das Weib des ermordeten Malke Wetter im Bette auf, und dieses bemerkend stürzten sich die Bösewichter auf dieses zweite Opfer ihrer Blutgier, Süssmann Steinberg stieß ihr die Lanze in die Brust, Marcus Steinberg verfestete ihr mehrere Hiebe mit der Art, und Pékala mit dem Hammer vor den Kopf, Jaryga aber schnitt sohin auch ihr den Hals ab.

Auch Rifke Lauterpacht, die Mutter dieser Unglücklichen, das Lager mit ihr theilend, war inzwischen erwacht, und somit Beginn des grausen Todes ihrer Tochter gewesen. Es traf nun sie die Reihe, indem Pékala mit dem Hammer, Marcus Steinberg mit der Art ihr Schläge auf den Kopf verfesteten, und ihr sohin ebenfalls der Hals abgeschnitten wurde.

Mit ungestillter Mordlust fielen sie nun über das dreijährige Kind des Berl Wetter — Basia her, und auch dieses theilte das Loos seiner unglücklichen Aeltern, indem

nu. Jaryga przymierzył do karczemki Berka Wetter, »Chata brzożowa« zwanęj, w odległości mili przy drodze z Żółkwi wiodącej, w lesie Bojanieckim położonej, udzielić swych sam i stawił się w istocie uzbrojony w siekię wraz z Maciejem Pékala koło północy dnia 19. Marca 1839 samimi parokonnemi u Mortka Steinberga, któren poczęstowawszy ich gorzałką dla większej odwagi i zaopatrzywszy się w nóż długi zastawny, do zakłucia świń służący, w dziedę żelazną i młotek do klepania Ross przeznaczony, odjechali spiesznie wszyscy trzej, przybrawszy po drodze Süssmanna Steinberga na miejsce czynu, w pobliskości tegoż na ustroniu zostawili sanie, a sami z morderczą bronią, z początku pod sukniami ukrytą, a mianowicie Michał Jaryga, jako najsilniejszy, do pokonania Berka Wetter przeznaczony, z powyższym nożem dużym, Mortko Steinberg, jako w siłę najslabszy, z siekięj pierwszy, Süssmann z dzidą, i Pékala z młotkiem zbliżyli się do karczemki lasowej.

Tam zapukał Süssmann do drzwi zamkniętych Wettera, przed którym dla usunięcia wszelkiego podejrzenia już od niejakiego czasu udawał przyjaciela, nabywając od niego na wyszynk przemycanej gorzałki. Zbudzony Berko Wetter poznawszy głos jego, otworzył drzwi, nic złego nieprzewidując, a w tym wszyscy czterej do karczemki kaganikiem słabo oświeconęj wejszli, i Süssmann Steinberg kazał podać gorzałki.

Skoro tylko Michał Jaryga nabrał takowęj w usta, zaraz podług poprzedniej znowy, szukając zaczepki, plunął oną Berkowi Wetter w oczy, z tą poszło, że tenże nazwał Jaryga złodziejem.

Tuż chwycił tenże Wettera za barki, rzucił nim o ziemię, przysiadł go na piersiach, chcąc mu wy dobyty z ukrycia powyższym nożem gardło poderznąć; gdy jednak Jaryga przy gwałtownej Wettera obronie, sam sobie nożem ręce pokalęczył, sprzymierzeni pomogli Berka Wetter pokonać, Süssmann Steinberg i Maciej Pékala przytrzymali nieszczęśliwego za nogi, Mortko Steinberg zaś zadał mu siekięj ciosy w głowę, a wtenczas dopiero Jaryga gardło mu poderznął.

Charczeniem Berka Wetter przebudzona żona zamordowanego, Malke, usiadła na łóżku, co, gdy zloczyncy zoczyli, natychmiast opadli ją w swęj popędliwości, posoką pałającęj, Süssmann Steinberg utopił dziedę w jęj sercu, Mortko siekięj i Pékala młotkiem zadał jęj w głowę ciosy, a Jaryga poderznął jęj gardło.

Po pokonaniu Malki Wetter dopiero koło niej na łóżku z przestraczu w pół umarłą leżącą matka Rifke Lauterpacht padła ofiarą ich zapalczywości, Pékala albowiem młotkiem, a Mortko siekięj w głowę śmiertelnie zadał jęj razy i jeden z łotrów gardło jęj poderznął.

Rozjuszeni lotrowie nawet trzyletniego dziecka Berka Wetter, Basię, nie zostawili przy życiu, i ono w końcu tożsamo dzieliło los swych nieszczęsnych

indem Süßmann Steinberg und Jaryga es durch Hiebe mit der Art und Abschneiden des Halses mordeten.

Nachdem nun diese entmenschten Bösewichter einige Effecten zusammengerafft, Pékala aber in der Absicht, den Verdacht der Schandthat auf die in der Nähe hausenden Zigeuner zu lenken, auf der dahin führenden Strasse einen Pfahl abgehauen und an den Thatort gebracht hatte, begaben sie sich nach Hause, ja Süßmann Steinberg war verrucht genug, um sogar nach bekannt gewordener Gräueltthat auf den Schauplatz derselben zurückzukehren, und dort den Verdacht gegen die Zigeuner verbreiten zu helfen.

Allein nach vier Wochen gelang es den gerichtlichen Nachforschungen die Mörder zu entdecken, und alle vier haben, wiewohl erst nach längerem Säugnen, diese That in Uebereinstimmung mit den gerichtlich erhobenen Umständen bekannt.

Die Ermordeten wurden der gesetzlichen Vorschrift gemäß gerichtsärztlich untersucht, und dabei befunden:

- a) daß dem 28 jährigen Berl Wetter nebst drei leichten Hieb- und Schnittwunden, eine schwere Hieb- wunde am Unterkiefer, dann zwei Hieb- wunden am Kopfe und eine Schnittwunde am Halse, deren jede schon einzeln betrachtet nothwendig den Todt herbeigeführt haben mußte,
- b) der 24 jährigen Malke Wetter außer einer schweren Hieb- wunde an der Stirn, drei Hieb- wunden am Kopfe, eine Schnittwunde am Halse und eine Stich- wunde in der linken Brust, deren jede einzeln nothwendig tödtlich war,
- c) der 60 jährigen Rifka Lauterpacht nebst zwei schweren Hieb- wunden am Kopfe und Unterkiefer, eine Hieb- wunde am Kopfe und eine Schnittwunde am Halse, jede einzeln nothwendig tödtlich, endlich
- d) der 3 jährigen Basia Wetter nebst zwei leichten Stich- wunden an der Brust, eine schwere Verletzung mittelst Stosses in der Bauchgegend, dann eine Hieb- wunde am Kopfe und eine Schnittwunde am Halse, beide nothwendig tödtlich, beigebracht worden waren.

U r t h e i l.

Süßmann Steinberg, Michael Jaryga, Marcus Steinberg und Mathias Pékala sind des Raub- mordes und des Verbrechens des Diebstahles schuldig, und deshalb nach Vorschrift des §. 119. des Gesetzbuches über Verbrechen mit dem Tode zu bestrafen, und diese Strafe an ihnen gemäß des §. 10. eben daselbst mit dem Strange, und zwar zuerst an Mathias Pékala, sodann an Marcus Steinberg, dann an Michael Jaryga, zuletzt an Süßmann Steinberg zu vollziehen.

snych rodziców; zamordowali to dziecię Süßmann i Jaryga uderzeniem siekięra, przekłuciem i poderznięciem gardła.

Po dokonaniem morderstwa zbuje podówczas, gdy Maciej Pékala w zamiarze rzucenia podejrzania téj szkaradnej zbrodni na mieszkających w pobliskości cyganów, drogę na poboczną do nich wiodącej drożynie wycięty, pod karczemkę rzucił, — sprzątnawszy na prędce niektóre ruchomości, wrócili jak najspieszniej do domu, a Süßmann Steinberg był jeszcze tak zuchwały, że, skoro tylko wiadomość o téj okropnej zbrodni nadeszła, zaraz na miejsce sceny udał się, i domysł na cyganów rozszerzać pomagał.

Lecz w cztery tygodnie wykryła Komisyja sądowa winowajców, i wszyscy czterej do odpowiedzialności pociągnięni, lubo dopiero po uporczywym zaprzeczaniu, wszelakoż ten czyn haniebny zgodnie z okolicznościami sądownie wysledzonemi, wyznali.

Wymordowani zostali podług prawnych przepisów przez doktorów sądownie rewidowani, a przytém okazało się, że ponieśli, jako to:

- a) dwudziestu ośmletni Berko Wetter prócz trzech lekkich ran od cięcia i rznienia, tożsamo ciężką w dolnej szczecie ranę, tudzież dwie rany od cięcia na głowie i ranę od rznienia na szyi, z których to każda nieodzownie śmiertelną była;
- b) dwudziestu czteryletnia Malke Wetter prócz trzech ciężkich ran od cięcia na skroni, tożsamo trzy rany od cięcia na głowie, ranę od rznienia na szyi i ranę od pchnięcia w piersi lewój zadaną, z którychby każda konieczną śmierć sprowadziła; —
- c) sześćdziesiątletnia Rifka Lauterpacht prócz dwóch ciężkich ran od cięcia na głowie i na dolnej szczecie, także ranę od cięcia na głowie i ranę od rznienia na szyi, każdą nieodzownie śmiertelną, nareszcie
- d) trzyletnia Basia Wetter prócz dwóch lekkich ran w piersi kłuciem zadanych, niemniej ciężką ranę przez pchnięcie w brzuch, dalej ranę od cięcia na głowie i ranę od rznienia na szyi, obydwie nieodzownie śmiertelne.

W y r o k.

Süßmann Steinberg, Michał Jaryga, Mortko Steinberg i Maciej Pékala o rozbójstwo i zbrodnie kradzieży przez własne zeznanie przekonani i dla tego w moc przepisu §. 119. kodexu karnego na karę śmierci, najsamprzód na Macieju Pékali, potem na Mortku Steinbergu, po nim na Michale Jarydze, a w końcu na Süßmannie Steinbergu przez szubienicę wykonać się mającą, skazani zostali.

